

8.3.2010

Eduskunnan hallintovaliokunta

Viite: HE 106/2009

AMPUMA-ASELAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMINEN

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Varsinais-Suomen poliisilaitoksen lausuntoa ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 106/2009 vp). Poliisilaitos toteaa seuraavaa:

1) Luvanhakijan suostumus terveystietojen hankkimiseen 45 § mukaan

Lakiehdotuksen 45 § mukaan hankkimisluvan antamisen edellytykseksi asetettaisiin se, että hakija antaa suostumuksensa siihen, että poliisilla on oikeus saada hänestä sellainen **lääketieteellinen arvio**, jonka avulla lupa-
viranomaisen voi arvioida hänen soveltuvuuttaan ampuma-aseen hallussapitoon. Muutoksella pyritään siihen, että poliisilla on mahdollisuus saada tietoja luvan hakijasta jo olemassa olevista terveyteen liittyvistä tiedoista ja ilmeisesti niiden perusteella myös arvio soveltuvuudesta aseluvan haltijaksi. Sinänsä tähän on olemassa selvä tarve. Esim. jos henkilö on ollut mielenterveyshoidossa, on aselupia myönnettäessä poliisilla oltava mahdollisuus saada tästä tieto. Kuitenkin asian sääntely esitetyllä tavalla saattaa aiheuttaa eräitä ongelmia.

Mitä kohdassa tarkoitetaan lääketieteellisellä arviolla? Esitystekstissä todetaan, että arvio sisältää lääkärin ammattihenkilönä tekemän arvion siitä, onko luvanhaltijalla sellainen sairaus tai mielenterveyden ongelma, että häntä on pidettävä sopimattomana pitämään hallussaan ampuma-asetta. Kyse on tällöin enemmästä kuin pelkästä terveystietojen saamisesta. Puhutaan lääkärin tekemästä luvanhakijan arvioinnista eli ilmeisesti käytännössä lähes lääkärintodistuksesta.

Jos muutos tehdään ehdotetulla tavalla, syntyyneen käytännön ongelmia. Poliisin pitäisi tietää, mistä arviota pyydetään. Jos arviota ei ole aikaisemmin tehty, kuka sellaisen on velvollinen tekemään? Voiko joku tehdä arvion potilastietojen perusteella kyseistä henkilöä näkemättä, mikä voi tulla kyseen esim. hoitosuhteen päättymisen jälkeen? Onko luvanhakijalla suostumuksen antamisen lisäksi jokin velvollisuus osallistua arvion tekemiseen? Kuka vastaa arvion tekemiseen liittyvistä maksuista?

Ongelmien välttämiseksi pykälässä voitaisiin ehkä antaa poliisille mahdollisuus tarvittaessa velvoittaa luvanhakija esittämään lääkärintodistus, jossa hänen soveltuvuuttaan arvioitaisiin, ja sen lisäksi poliisilla olisi tarvittaessa

luvanhakijan suostumuksella mahdollisuus hankkia terveystiedot. Terveystietoihin liittyvän yksityisyyden suojan kanssa ei tällöinkään olisi mitään ongelmaa, sillä hakija itse toimittaisi poliisille lääkäriltä saamansa tiedot, jos niin haluaisi. Ellei hakija todistusta toimittaisi tai suostumusta antaisi, ei lupakaan myönnettäisi. Silti menettely *luvan haltijoiden* terveystietoja hankittaessa voitaisiin haluttaessa järjestää toisella tavalla.

2) Soveltuvuudesta

Lakiehdotuksen 45 c § mukaan ampuma-aseluvan hakija olisi velvollinen suorittamaan henkilökohtaista soveltuvuutta selvittävän soveltuvuustestin. Lakiehdotuksen perusteluissa testin suorittamiseen on arvioitu kuluvan aikaa n. puoli tuntia. Sinänsä hakijoiden testaamista voidaan pitää perusteltuna, mutta asiaan liittyy isojakin käytännön ongelmia, esim. testin valvonnan, tilojen, laitteiden yms. osalta. Näiden ratkaiseminen voi vaatia erityistä resurssointia ja rahoitusta.

3) Kaasusumutin ja ampuma-aserikos

Lakiesityksessä on ehdotettu myös ampuma-aserikosta koskevan rikoslain 41 luvun 1 § muuttamista. Tätä muutosta tehtäessä tulisi myös kaasusumuttimen luvaton hallussapito kriminalisoida.

Ampuma-aselain 1 § mukaan sen säännöksiä sovelletaan myös kaasusumuttimeen (ja ohjus- ja raketinheitinjärjestelmiin). Siten kaasusumuttimen hankkiminen ja hallussapito edellyttää lupaa. Kuitenkaan tuoreen Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan kaasusumuttimen luvaton hallussapito ei ole rangaistavaa. Jo ennen tätä ratkaisuakin oli hovioikeuksien päätöksiä, joissa todettiin, ettei kaasusumuttimen luvaton hallussapito tule ampumarikoksena rangaistavaksi, koska kaasusumuttimen on katsottava kuuluvan ampuma-aselain varsinaisen ampuma-aseita koskevan soveltamisalan ulkopuolelle. On katsottu, ettei rikoslain rangaistussäännöksen sanamuotoa voida epäselvässä tapauksessa tulkita syytetyn vahingoksi. Tämä selkeä puute rikoslaissa olisi tässä yhteydessä yksinkertaisesti korjattavissa lisäämällä 41 luvun 1 § 1 ensimmäiseen kohtaan ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten lisäksi sanan *kaasusumuttimen*.

4) Tietojen saanti viranomaisilta ja yksityisiltä

Esityksessä ehdotetaan myös Poliisilain 35 § muutoksia. Voimassa olevan lain mukaan poliisi voi saada tietoja luvan *haltijoista* ajo-oikeuden, ampuma-aseluvan tai muun sellaisen luvan voimassaolon harkitsemiseksi salassapitosäännösten estämättä, jos on syytä epäillä, että luvan haltija ei enää täytä luvan saannin edellytyksiä. Muutoksella on ilmeisesti tarkoitus laajentaa tietojen saanti koskemaan myös luvan hakijoita, ainakin ampuma-aseasioissa, mutta samalla muuttaa nykyistä sääntelyä niin, että ampuma-aselain mukaisia lupia koskevissa tilanteissa saisi terveystietoja vain henkilön suostumuksella.

Näyttäisi kuitenkin siltä, että muutoksen tarkoitus ja tarpeet lupavalvonnassa eivät nyt esitetyllä muotoilulla toteudu. Terveystietojen salassa pitämiseen ja suostumuksen antamiseen tällaisten tietojen saamista varten liittyvät tarpeet ovat sinänsä ymmärrettäviä. Suostumuksen edellyttäminen terveystietojen saamiseen ampuma-aseasioissa ei kuitenkaan ole ongelmallista. Poliisin kannalta on ajoittain tarvetta saada terveystietoja aseluvan *haltijasta* suoraan terveydenhuollosta ilman edeltävää yhteydenottoa luvan haltijaan. On esim. tilanteita, joissa poliisin saamien tietojen perusteella syntyy perusteltu epäily luvan hakijan soveltuvuudesta terveytensä puolesta aseiden hallussapitoon, mutta perusteita aseiden väliaikaiseen tai varsinaiseen poisottoon ei ole tai se ei taktisesti ole heti järkevää. Jos poliisin on ennen tietojen varmistamista terveydenhuollosta ensin otettava yhteyttä aseiden haltijaan, on vaara, että henkilö provosoituu. Tällöin sekä sivullisten turvallisuus että poliisin työturvallisuus vaarantuu tai aseet ovat "hävinneet" siinä vaiheessa, kun poliisi niitä on noutamassa pois.

Jos suostumus on hankittava ennen terveystietojen saamista, on menettelytapoja mahdollisesti muutettava niin, että aseet pääsääntöisesti otetaan poliisin haltuun ennen suostumuksen pyytämistä. Aina tämä ei kuitenkaan välttämättä ole mahdollista juridisesti. Terveystietojen hankkiminen suostumuksen perusteella soveltuneekin paremmin luvan hakijaan kuin luvan haltijaan.

Lisäksi näyttää siltä, että ehdotetuilla PolL:n 35 § muutoksilla terveystiedot ampuma-aseasioissa ovat paremmin suojattuja kuin muiden lupien osalta, ainakin luvan haltijoiden osalta. Ehdotetun 2 mom mukaan ajo-oikeuden ja muun luvan voimassaolon harkitsemiseksi poliisi voi viranomaiselta saada *luvanhaltijan* terveystietoja eikä suostumusta tarvita. Tosin näissä tapauksissa ei saada *luvan hakijan* terveystietoja. Ehdotetun 3 mom mukaan aseluvan hakijoista ja haltijoista saisi terveystietoja vain henkilön suostumuksella.

Ehdotetussa 3 momentissa todetaan, että luvan hakijasta tai haltijasta saisi muita 2 momentissa tarkoitettuja tietoja kuin terveystietoja. Ehdotetussa 2 momentissa luetellaan tietoina terveydentilaan, päihteiden käyttöön, tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyvät tiedot. Onko päihteiden käyttöön, esim. huumeriippuvuus, tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyvä tieto terveystieto vai ei? Todennäköisesti ainakin terveydenhuolto tulkitsee nämä tiedot terveystiedoksi, joita ei saa kuin henkilön suostumuksella. Onko edes tarvetta rajoittaa terveystiedot vain suostumuksella saatavaksi riippumatta siitä, millä viranomaisella tiedot ovat? Jos tiedon saantiin rajoituksia halutaan asettaa, riittänee, että terveystietojen saanti terveydenhoitoviranomaisilta edellyttää suostumusta.

Yksityiskohtana todettakoon vielä, että 3 momenttiin ei ole otettu erillistä mainintaa, että se koskee tiedon saantia viranomaisilta, kuten 2 momentin osalta on tehty ja perusteluteksteissä nimenomaisesti todettu.

Vaikuttaa, että selkeämpää ja tarkoituksenmukaisempaa olisi pitää PolL 35 § ennallaan tai vain muuttaa nykyistä PolL 35 § 2 momenttia niin, että se luvan haltijoiden lisäksi koskisi myös luvan hakijoita. Tällöin poliisi saisi tietoja luvan hakijoista ja luvan haltijoista niin ajo-oikeuteen liittyvissä, ampuma-aseluvissa kuin muissa vastaavissa luvissa. Jos terveystietojen saantia

halutaan rajoittaa, tulisi pohtia riittääkö rajoitukseksi henkilön suostumuk-
sen edellyttäminen terveydenhuollosta saatavan tiedon osalta. Muutoksia
tehtäessä on samalla verrattava ehdotetun Ampuma-aselain 45 § sisältöä,
koska molemmissa pykälissä säännellään osin samaa asiaa.

Apulaispoliisipäällikkö

Kari Puolitaival